

Flere unge i uddannelse – trods konjunkturedgang

I en velfærdsstat bør en konjunkturedgang som udgangspunkt ikke forringe landets samlede uddannelses- og kompetenceniveau. Manglen på praktikpladser og arbejdspladser i visse brancher har store konsekvenser både for de unge, der ikke kan lave en uddannelsesaftale, og for de ufaglærte unge, der er blevet afskediget og ikke umiddelbart er parat til at gennemføre en ordinær ungdomsuddannelse.

Produktionsskolerne

– den institutionelle ramme for individuelle uddannelsesforløb med et praktisk udgangspunkt

Produktionsskolerne ønsker at bidrage til, at flere unge gennemfører en ungdomsuddannelse trods konjunkturedgang. Det nuværende uddannelsessystem, der kun tillader de unge at opnå en kompetencegivende uddannelse via ét enkelt system, hvortil den enkelte unge enten tilpasser sig eller falder fra, må blive smidigere. Produktionsskolerne ønsker at medvirke til, at uddannelsessystemet bliver mere mangfoldigt og inkluderende, end tilfældet er i dag. Allerede nu fungerer produktionsskolerne som institutionel ramme for individuelle uddannelsesforløb med et praktisk udgangspunkt. Denne funktion bør udnyttes også i forbindelse med de aktuelle problemer for de unge, hvor produktionsskolerne er indstillede på at tilbyde og indgå i forskellige konstruktive løsningsmodeller.

- 1. Unge på produktionsskole med uddannelsespotentiale må ikke udsluses til ledighed**
  - Ungdommens Uddannelsesvejledning bør tildeles kompetencen til at forlænge produktionsskoleforløb ud over et år, så ingen unge med uddannelsespotentiale udskrives til ledighed. Den nuværende kvote for ophold ud over et år bør fjernes.
- 2. Et produktionsskoleforløb er starten på en ungdomsuddannelse**
  - Et produktionsskoleforløb skal være formelt kompetencegivende.
  - Der skal stilles krav om, at der udstedes et kompetencebevis efter endt ophold på en produktionsskole
- 3. EGU'en skal geares til flere unge**
  - EGU'en bør finansieres af et statsligt taxameter som andre ungdomsuddannelser og bør forankres på produktionsskolerne
  - Der skal være uddannelsesgaranti for unge, der påbegynder en EGU. I tilfælde hvor praktikmuligheden svigter, skal der tilbydes ophold på et produktionsskoleværksted.
- 4. Produktionsbaseret lærlinguddannelse bør være et permanent tilbud**
  - Den igangværende forsøgsordning ”Produktionsbaseret Lærlinguddannelse” har vist så gode resultater, at den bør gøres permanent for en mindre gruppe af unge, som ellers ikke ville være i stand til at gennemføre en ungdomsuddannelse
- 5. Midler til udvikling af produktionsskolernes tilbud og medarbejdernes kompetencer**
  - Der bør afsættes udviklingsmidler til at sikre medarbejderne de nødvendige kompetencer bl.a. i bestræbelserne på at skabe sammenhæng med de øvrige ungdomsuddannelser
- 6. Forhøjet driftstaxameter for at sikre kvaliteten i produktionsskolernes tilbud**
  - Med baggrund i produktionsskolernes meget pressede økonomi bør skolerne tilføres et ekstraordinært driftstilskud, hvis kvaliteten i skolernes tilbud skal sikres og udvikles

Unge med uddannelsespotentialer må ikke udskrives til ledighed

De unge, der ikke er uddannelsesparate endnu, er der i krisetider heller ikke plads til på det ordinære arbejdsmarked. De har behov for mere tid til at få de nødvendige studie- eller arbejdsmarkedskompetencer – behov for længere kompetenceopbyggende forløb, men det handler ikke om at give de unge mere af det samme. En udvidelse af rammen for et produktionsskoleforløb vil give mulighed for mere målrettede læringsforløb – fx i form af flere forlæggelser af erhvervsuddannelsernes grundforløb til produktionsskolen eller ved at udvide mulighederne for via tredjedelsreglen at deltage i almene undervisningsforløb fx VUC for ad den vej i højere grad at gøre de unge klar til videre uddannelse.

Hvis de unge fortsat har mere udbytte af et produktionsskoleforløb ud over et år, skal de have muligheden. De faste kvoter for forlængelser af produktionsskoleophold ud over 1 år ønskes fjernet og erstattet af samarbejde herom med Ungdommens Uddannelsesvejledning.

Produktionsskoleforeningen vil foreslå, at der sker en ændring i adgangen til dispensation efter den såkaldte etårsregel, således at det nuværende system, hvor skolerne selv kan dispensere inden for rammerne af en maksimal kvote, afløses af ordning, hvorefter det er Ungdommens Uddannelsesvejledning, der fremover tillægges kompetencen til at dispensere, samtidig med at kvotesystemet afskaffes eller alternativt udvides.

Produktionsskolen er starten på en ungdomsuddannelse

Men produktionsskolerne ønsker også at gøre en ekstra indsats for de unge, der i dag ikke umiddelbart har forudsætningerne for at gennemføre en ungdomsuddannelse. Inden krisen begyndte, var der knap 20 pct., der ikke umiddelbart kom i gang med en uddannelse. Og vi skal ikke glemme, at det tal siden årtusindskiftet er steget fra 17 til 20 pct., så der er behov for at tænke i helt nye baner.

Nogle af de unge – de ”nyfattede” unge uden eksamensbeviser – har behov for en anden måde at starte deres ungdomsuddannelsesforløb på. Disse unge behøver ekstra tid til at forbedre deres personlige og faglige modenhed og udvikling. De unge har brug for et læringsmiljø og en social praksis, der skaber den fornødne tryghed for at blive i stand til at erhverve en ekstra fagfaglig eller almenfaglig opkvalificering. På produktionsskolerne møder de unge et helstøbt forløb, hvor faglig læring i teori og praksis går hånd i hånd i produktionsorienterede fællesskaber.

Produktionsskolerne skal fortsat arbejde for en endnu mere målrettet forberedelse af de unge til videre uddannelse:

- Via længerevarende forløb med tid både til målrettede praktikforløb og faglig eller almenfaglig opkvalificering
- Via øget brug af afklaring og vurdering i forhold til almene basiskompetencer som fx matematik, sprog og IT
- Via kompetenceopbyggende forløb med øget dokumentation af de erhvervede faglige, sociale og personlige kompetencer – mundende ud i ”Produktionsskolebeviset”
- Via formel anerkendelse af de kompetencer, der opnås på en produktionsskole, således at disse kan føres videre på en ungdomsuddannelse og evt. give merit.

EGU'en skal geares til flere unge

Det er med stor tilfredshed, at produktionsskolerne har kunnet konstatere, at den politiske aftale, som regeringen netop har indgået med Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti og Det Radikale Venstre om en praktikpladspakke også har medført væsentlige forbedringer i rammerne for EGU'en.

Produktionsskolerne mener dog fortsat, at EGU'en kan blive et reelt og målrettet tilbud til mange flere unge, hvis rammerne på flere helt vitale områder blev yderligere moderniseret:

• *Fleksible praktikordninger*

I ovennævnte aftale mellem regeringen og forligspartierne ligger en mulighed for i en prøveperiode at udbetale løntilskud til virksomheder, der opretter nye praktikpladser i EGU'en. Det er et skridt i den rigtige retning, men i stedet for denne administrativt meget tunge løsning foreslår produktionsskolerne, at flere virksomheder motiveres til at tage EGU-elever i en lønnet opstartspraktik med udbetaling af skoleydelse i fx op til 12 uger, således at både arbejdsgiver og elev kan tage bestik af hinanden og arbejdet i en ikke-konkurrencepræget situation og uden store administrative omkostninger.

Der bør desuden arbejdes på at oprette flere offentlige praktikpladser.

Det er under alle omstændigheder vigtigt at fokusere på, at praktikreglerne ikke må stå i vejen for at få de unge i uddannelse.

• *Uddannelsesgaranti*

Unge, der ønsker at gå i gang med (eller allerede er i gang med) en EGU, skal have garanti for at kunne færdiggøre uddannelsen – også selv om praktikmulighederne forringes. Hvis mulighederne for at finde en praktikplads er opbrugte, skal EGU-eleven således have mulighed for at få den praktiske kompetenceafprøvning på et produktionsskoleværksted med højt fagligt niveau. Der bør stilles krav til produktionsskolerne om mere præcist at dokumentere, at de unge får de nødvendige faglige, såvel som personlige kompetencer. En måde er at kræve, at et sådan produktionsskoleophold ender med en helhedsvurdering af de opnåede kompetencer.

Praktikopholdet skal være statsligt godkendt og statsligt finansieret for at sikre den nødvendige ensartethed og høje standard i uddannelsen, for EGU'en må ikke blive en blindgyde, men samtidig er det vigtigt, at ordningen ikke hindres af unødige, omstændelige procedurer, så den unge mister motivationen og uddannelsessigtet undervejs.

• *Fleksibel start på EGU*

På linie med etablering af grundforløb som indgang til en erhvervsuddannelse foreslås mulighed for et 12-ugers særligt forløb, inden der etableres en uddannelsesplan, dvs. ud over de nuværende 40-ugers skoleophold. Det særlige forløb kan udmøntes som praktikforløb i en virksomhed eller som et introduktionskursus. En anden mulighed er at etablere EGU som en skolebaseret uddannelse med mulighed for virksomhedsforlagt undervisning på forskellige virksomheder.

• *Godskrivning af EGU-forløb ved start på Erhvervsuddannelse*

EGU-elevens realkompetencer skal dokumenteres, så de kan få merit for hele eller dele af grundforløbet ved start på erhvervsuddannelse i forlængelse af eller ved afbrydelse af EGU-forløbet.

• *Særlig støtte*

Der er brug for særlige støtteforanstaltninger i form af fx mentorordninger under virksomhedspraktik m.v. Eftersom målgruppen implicerer unge med personlige og sociale problemer, bør der desuden være mulighed for social og psykologisk rådgivning.

- ***EGU skal være en statslig uddannelse***

Hvis EGU'en skal fremstå som en del af det ordinære uddannelsessystem, bør EGU'en på linje med andre kompetencegivende ungdomsuddannelser fremover finansieres fuldt ud af staten.

- ***EGU'en bør primært forankres på produktionsskolen***

EGU er en praktisk og individuelt tilrettelagt uddannelse, hvorfor en entydig forankring af uddannelsen på produktionsskolerne vil være naturlig. Produktionsskolerne er den eneste skoleform, der med sit specielle læringsmiljø på én gang lever op til kravene i lovgivningen om udvikling af de unges personlige, sociale eller faglige kvalifikationer. Alle produktionsskoler skal dermed tilbyde EGU som kompetencegivende uddannelse.

Produktionsbaseret lærlingeuddannelse bør være et permanent tilbud

Selv om den uddannelsesforberedende indsats intensiveres, vil der stadig være unge, der har behov for en anden måde at lære på – en anden måde at uddanne sig på. Unge, der stadig ikke kan gennemføre en af de uddannelser, der i dag er anerkendt som formelt kompetencegivende. For mange af disse unge vil muligheden for at få hele deres ungdomsuddannelse i regi af produktionsskolen være yderst relevant.

Derfor ønsker Produktionsskoleforeningen at få formaliseret den uddannelsesmulighed, der hidtil har fungeret som forsøgsordningen ”Produktionsbaseret lærlingeuddannelse”. Som et led i varetagelsen af denne uddannelse bliver produktionsskolerne godkendt som praktikplads af de faglige udvalg. Der samarbejdes ligeledes med erhvervsuddannelserne om forlagt undervisning på produktionsskolerne og om alternative prøveformer, der på lige fod med de øvrige erhvervsuddannelser ender med den unges erhvervelse af svendebrev.

Midler til udvikling af produktionsskolernes tilbud og medarbejdernes kompetencer

Lærerne på produktionsskolerne er frontarbejdere i en kompleks arbejdsituation. Lærerne skal både arbejde uddannelsesforberedende og kompetencegivende, de arbejder med det producerende værksted som læringsrum, og deres elever har brug for en praksisorienteret pædagogik. Denne særlige pædagogik skal til stadighed udvikles, og det skal produktionsskolelærernes kompetencer også. Dette udviklingsarbejde bør foregå i den daglige praksis – og med skoleformens nye udfordringer for øje.

De seneste år er kravene til produktionsskolerne om øget dokumentation og målretning mod de kompetencegivende uddannelser blevet mere markant. Det kræver, at skolerne og dermed lærerne og vejlederne er i stand til at tydeliggøre elevernes faglige og personlige læring og kompetenceudvikling, samtidig med at de skal justere de pædagogiske resurser til en meget sammensat elevgruppe, der både behøver individuel vejledning og skal motiveres til at indgå i et forpligtende arbejds- og læringsfællesskab.

Disse meget komplekse krav til produktionsskolelæreren kan i længden kun honoreres, hvis der sættes ind med erfaringsbaserede lærings- og udviklingsforløb for både værkstedslærere og vejledere. Ved at kombinere udviklingen af skoleformens tilbud med udviklingen af lærernes

kompetencer øges skoleformens samlede lærings- og kvalitetsniveau og dermed også elevernes udbytte af produktionsskoleforløbet.

Derfor ønsker produktionsskolerne, at der afsættes midler til en langsigtet kombineret sektor- og medarbejderudviklingsindsats.

Forhøjet driftstaxameter for at sikre kvaliteten i produktionsskolernes tilbud

Produktionsskolerne har siden 2005 oplevet en voldsom nedgang i elevtallet. 6 skoler er lukket, og 15 er blevet lagt sammen. I dag er der 78 produktionsskoler, der alle har evnet at styre gennem disse 3 år trods en meget presset økonomi. Men mange dygtige medarbejdere har desværre forladt sektoren i denne nedgangsperiode, og mange skoler har set sig nødsaget til at skære i den tid og de resurser, der under normale forhold ville være afsat til personale- og skoleudvikling. Skolerne vil derfor nu opleve det som en meget stor udfordring på kort tid at skulle omstille sin organisation til de nye udfordringer.

For at kunne løse den aktuelle problematik skal der på mange skoler oprettes nye værksteder med tilhørende fysiske faciliteter (inventar og maskiner), der skal ansættes og videreuddannes nye medarbejdere, og der skal oparbejdes en hensigtsmæssig evaluerings- og dokumentationskapacitet. Denne indsats bør via forskellige ordninger finansieres i et passende omfang, så processen med at geare skolerne til de nye udfordringer ikke forsinkes. Skoleformen ønsker således en hævelse af skolernes taxameter for at sikre nye værksteder med tidssvarende maskiner og for at sikre, at den nødvendige lærernormering på værkstederne kan bibeholdes. Finansieringen kan også udformes som ekstraordinære genetableringstilskud, der kan søges af hver enkelt skole.

Hvis 95 % målsætningen skal nås, er det nødvendigt at skabe en større mangfoldighed i uddannelsesbilledet. Det er produktionsskolerne parate til at bidrage til!

Produktionsskoleforeningen
Vejle Juni 2009

Flere unge i uddannelse – trods konjunkturedgang

Ad. 1: Udgifter til øget ophold ud over 1 år på produktionsskolerne

En ændring i vilkårene for forlængelse af forløb ud over et år vil udløse et forhøjet årselevtal. Udnyttelsesgraden af den eksisterende kvote på 10% af årselevtallet til forlængelse af forløb ud over et år er ret forskelligt skolerne imellem.

I 2008 var det gennemsnitlige forbrug af forlængede forløb på 7,3% af årselevtallet.

25% af skolerne brugte 10%-kvoten fuldt ud (har brugt over 9%).

Over 60% af skolerne udnytter kvoten i højt omfang (har brugt over 7%).

Ud fra ovenstående vurderer PSF, at op mod 50% af skolerne vil gøre brug af en eventuel fjernelse/udvidelse af 10%-kvoten. En kvalificeret antagelse vil være, at antallet af forlængede forløb vil stige med 30% fra 368 årselever i 2008 til 468 i 2010, altså en stigning på 110 årselever.

Den øgede udgift til driftstaxameter samt skoleydelse vil selvfølgelig modsvares af besparelser på specielt det sociale område.

Den øgede driftsudgift på produktionsskolerne vil andrage følgende:

Mill. kr.	2010	2011	2012
Driftstaxameter (90.000 kr/årselev)	9,9 mill. kr.	9,9 mill. kr.	9,9 mill. kr.
Skoleydelse*	5,17 mill. kr.	5,17 mill. kr.	5,17 mill. kr.
Samlet finansieringsbehov	15,07 mill. kr.	15,07 mill. kr.	15,07 mill. kr.

* Skoleydelse på gennemsnitlig 47.000 kr. pr. årselev, da det antages at 70% af eleverne er over 18 år og 30% under 18 år

Ad. 4: Produktionsbaseret Lærlingeuddannelse

Forsøgsordningen ”Produktionsbaseret Lærlingeuddannelse” har eksisteret siden 2004, hvor 5 skoler startede med et optag på 29 lærlinge. I 2008 blev forsøget væsentlig udvidet og fra 2009 er der involveret 29 produktionsskoler med i alt 160 lærlinge under uddannelse.

Det foreslås at antallet af deltagende skoler og antallet af lærlinge øges frem mod 2012 med et max optag pr. år på 250 lærlinge.

Udviklingen i optag og afgang i en periode fra 2009-2017									
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Nygangsættes i de enkelte år	65	130	200	250	250	250	250	250	250
I gang fra tidligere år primo *)	95	143	220	343	490	587	627	634	634
I alt	160	273	420	593	740	837	877	884	884
Færdiguddannede ultimo	10	36	52	70	115	168	201	208	208
Afbrudte ultimo	5	12	18	24	27	30	30	30	30
Overgået til ord. udd. ultimo	2	5	7	9	11	12	12	12	12
Afgang i løbet af det enkelte år	17	53	77	103	153	210	243	250	250
I gang ultimo	143	220	343	490	587	627	634	634	634

Beregnete udgifter (mio. kr.) fra og med 2010 hen over en 8 årige periode 2010-2017									
Kalenderår	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
Taxameterudgifter m.m.	8,5	26,1	47,6	67,1	78,1	82,5	83,3	83,3	
Udgifter til skoleydelse	5,4	16,5	29,7	41,4	47,6	50,0	50,4	50,4	
I alt	13,9	42,6	77,3	108,5	125,7	132,5	133,7	133,7	

Ad. 5: Midler til udvikling af produktionsskolernes tilbud og medarbejdernes kompetencer

På produktionsskolerne er der ca. 950 medarbejdere, der som et led i både sektorens og deres egen udvikling bør gennemføre et flerårigt kompetenceudviklingsforløb på minimum 5 dage pr. år. Kompetenceudviklingsforløbet bør centreres om dokumentation af læring og videreudvikling af det pædagogiske læringsrum. Midlerne udløses til skolerne efter afholdelse af den konkrete aktivitet. 950 medarbejdere x 5 kursusdage (a 1000 kr. inkl. undervisningsafgift og forplejning):

Mill. kr.	2010	2011	2012
Finansieringsbehov	4,7 mill. kr.	4,75 mill. kr.	4,75 mill. kr.

Dertil kommer godtgørelse af tabt arbejdsindtægt eller refusion til arbejdsgiver, der udbetaler sædvanlig løn under uddannelsen, foruden løn til vikarer, da langt de fleste medarbejdere beklæder stillinger, der kræver vikardækning.

Vikardækning for 950 medarbejdere i 5 kursusdage (1635 kr./dag (inkl. pension og feriepenge)):

Mill. kr.	2010	2011	2012
Skolernes udgifter	7,76 mill. kr.	7,76 mill. kr.	7,76 mill. kr.

Ad. 6: Forhøjet driftstaxameter og etableringstilskud

Efter flere år med kraftig nedgang i elevtallet er de fleste produktionsskolers egenkapital stort set væk. Derfor vil det kræve en økonomisk håndsrækning, hvis skolerne hurtigt skal tilpasse sig en øget elevtilgang med de deraf nødvendige investeringer samt tillige holde kvaliteten i de allerede etablerede værksteder.

Mill. kr.	2010	2011	2012
Forhøjet driftstaxameter (4.000 kr/årselev.)*	24 mill. kr.	24 mill. kr.	24 mill. kr.
Etableringstilskud**	12 mill. kr.	12 mill. kr.	0
Samlet finansieringsbehov	36 mill. kr.	36 mill. kr.	24 mill. kr.

* På grund af udviklingen i taxameteret er der gennem de seneste 10 år kommet ca. 2 elever flere på hvert værksted i gennemsnit. Hvis kvotienten skal sænkes med en, vil det koste en stigning i taxameteret på 4.000 kr. pr. årselev.

** Der foreslås at der ydes et engangstilskud til etablering af nye værksteder på 50% af udgifterne. Dog max. 300.000 kr. pr. værksted og højst til 1 værksted pr. skole.

*Produktionsskoleforeningen
Vejle, juni 2009*